

Posudek diplomové práce Elišky Richterové Učivo o významu slov na 1. stupni základní školy

Diplomová práce si klade za cíl zjistit, na jaké kvalitativní úrovni jsou znalosti žáků pátých ročníků v oblasti učiva o slově a jeho významu, a to na základě výzkumu ve dvou základních školách. 80četný vzorek žáků zde autorka podrobila testu s devíti úkoly, jež reprezentují jádro lexikálního didaktického systému na 1. stupni ZŠ. Konkrétně zaměřila pozornost na frazeologii, na významovou nadřazenost a významovou podřazenost slov, na slova mnohoznačná, synonyma, antonyma, homonyma, dále na slova citově zabarvená a slova příbuzná. Všechny úkoly, obsahující přiměřený jazykový materiál, byly pečlivě promyšleny a zadání k nim byla didakticky náležitě zformulována.

Rovněž vyhodnocení testů bylo provedeno velmi důsledně. Výsledky každého úkolu byly zvláště okomentovány a prezentovány v přehledných tabulkách, včetně souhrnného vyjádření úspěšnosti řešení v rámci jednotlivých tříd a obou škol. Toto zpracování výsledků, nepochybně značně pracné (každý z osmdesáti respondentů mohl získat až 46 bodů), přineslo některé cenné poznatky využitelné při výuce.

S pěti hypotézami, stanovenými v samostatné podkapitole (2.4) a vycházejícími ze zadaných úkolů, koresponduje vyhodnocení jejich platnosti v podkapitole 2.6.

Aby mohla autorka dotváření závěrů vyplývajících z výsledků svého šetření opřít rovněž o povědomí praktického přístupu učitelů k systému lexikálněsémantického učiva, zadala patnácti vyučujícím na 1. stupni ZŠ dotazník o pěti otázkách (viz 2.7), avšak odpovědi na ně potřebné poznatky v plném rozsahu, nikoli však vinou autorky, neposkytly.

Diplomantka se bohužel nevyhnula některým nedostatkům věcného, zejména však jazykového charakteru. Nelze přijmout vyjádření „Většina slovní zásoby obecné češtiny společně se slovní zásobou spisovné češtiny tvoří hovorovou vrstvu“ (s. 16). Není zřejmé, co je míněno vyjádřením „dialektismy ... jsou typická slova pro určitou oblast související s lidským způsobem života“. Chybné je tvrzení, že vrstva slov hovorových je tvořena slovy spisovnými a nespisovnými (s. 16, 1.3.2). Při výkladu o tvoření slov (s. 18) je nutno užívat termín „slovotvorný formant“, nikoli pouze „formant“, neboť existuje i „formant tvarotvorný“. Na s. 19 (1.4.1.3) je nesrozumitelné vyjádření – „Při zkracování je základní slovo zkracováno v různých částech.“ Nelze dále uvést, že všechna slova vzniklá spojováním slov jsou ustálená ...“ (1.4.2.3). Co je slovo ustálené? Jindy najdeme formulačně neobratné vyjádření – „Žlutý rámeček objasňuje, co jsou to homonyma“ (s. 23, 1. – 2. ř. zdola). Z gramatických pochybení lze uvést zeugma – „... aby žák vnímal a porozuměl ... sdělením“ (s. 9, 10. ř.), či kontaminaci (s. 22, 6. ř.). Na s. 41 (2. – 3. ř. zdola) je chybný slovosled, na s. 18 (1.4) je porušena shoda – „... pojmenování sami mohou být ...“.

Z pravopisných nedostatků převládají chyby v interpunkci: čárka buď chybí (s. 12, 9. ř.; tamtéž, 3. ř. zdola; s. 14 před „do jaké“; tamtéž, 7. ř. zdola; s. 16 uprostřed – za přístavkem; s. 17, 1.3.4 – před „jako“ a před „a“; s. 18, 2. ř.; s. 19, 2. ř.; s. 20, 1.5., 1.5.1 aj.), nebo v textu být naopak nemá (s. 8, 2. ř. kap. 1.1; s. 14, 7. ř. zdola; s. 18, 2. ř. kap. 1.4.1.1; s. 25, 2. ř. zdola aj.). Kvalitu práce snižuje i řada překlepů, např. na s. 16 uprostřed – „slova nářečná“, na s. 18 (2. ř. zdola), na s. 19 (7. ř.); v názvu kap. 1.5 chybí slovo (s. 20). Grafice textu by prospělo zarovnání pravých okrajů.

Přes uvedené nedostatky se domnívám, že práce Elišky Richterové splnila svůj cíl. Ocenit je nutno zejména sadu pracovních listů, využitelných při opakování a procvičování učiva o slově a jeho významu na 1. stupni ZŠ. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit ji klasifikačním stupněm **dobře**.

PhDr. Zdeněk Suda, CSc.
vedoucí práce